

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

ENGLAND CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND
EDUCATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION: a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2026. Issue 5

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION**». Which took place in London 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

ICHKI ISHLAR ORGANLARINING HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASI

BO'YICHA FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Abdurashidov Shohruxbek Umidjon o'g'li

Annotatsiya

Mazkur maqolada ichki ishlar organlarining huquqbuzarliklar profilaktikasi sohasidagi faoliyati, uning bugungi kundagi holati hamda mavjud muammolari tahlil qilinadi. Shuningdek, profilaktika inspektorlari faoliyatini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish, xorijiy tajribalarni o'rganish va amaliyotga joriy etish masalalari yoritilgan. Maqolada huquqbuzarliklarning oldini olishda raqamli texnologiyalar, aholi bilan ishlashning yangi usullari va jamoatchilik hamkorligining ahamiyati ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: huquqbuzarlik profilaktikasi, ichki ishlar organlari, profilaktika inspektori, jamoat xavfsizligi, profilaktik hisob, raqamli texnologiyalar, jamoatchilik hamkorligi.

Kirish

Bugungi kunda jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish hamda jamoat xavfsizligini mustahkamlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan ichki ishlar organlarining huquqbuzarliklar profilaktikasi bo'yicha faoliyati alohida ahamiyat kasb etadi.

Huquqbuzarliklarning oldini olish nafaqat sodir etilgan jinoyatlarni aniqlash va jazolash, balki ularning kelib chiqish sabab va sharoitlarini bartaraf etishga qaratilgan tizimli faoliyatdir. So'nggi yillarda mamlakatimizda profilaktika tizimini tubdan isloh qilish, profilaktika inspektorlarining xizmat faoliyatini samarali tashkil etish hamda aholining huquqiy madaniyatini oshirish bo'yicha keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Shunga qaramasdan, ayrim hududlarda huquqbuzarliklarning takror sodir etilishi, yoshlar o'rtasidagi noqonuniy xatti-harakatlar, oilaviy nizolar va boshqa salbiy holatlar profilaktika tizimini yanada takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari rivojlangan davrda jamiyat xavfsizligini ta'minlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish hamda jinoyatchilikka qarshi kurashish har bir davlat oldida turgan muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, huquqbuzarliklarning oldini olishga qaratilgan profilaktik faoliyat davlat va jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli ichki ishlar organlarining huquqbuzarliklar profilaktikasi bo'yicha faoliyatini takomillashtirish masalasi bugungi kunda dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Huquqbuzarliklar profilaktikasi — bu huquqbuzarliklarning kelib chiqish sabab va sharoitlarini aniqlash, ularni bartaraf etish hamda fuqarolar o'rtasida qonuniylik va huquqiy madaniyatni shakllantirishga qaratilgan tizimli faoliyatdir. Mazkur faoliyatni amalga oshirishda ichki ishlar organlari, ayniqsa profilaktika inspektorlari asosiy subyektlardan biri hisoblanadi. Ular mahallalarda jamoat tartibini saqlash, fuqarolar bilan individual ishlash, muammoli oilalarni nazorat qilish hamda yoshlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olish kabi vazifalarni bajaradi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda ichki ishlar organlari faoliyatini modernizatsiya qilish, profilaktika tizimini takomillashtirish hamda "xalq manfaatlariga xizmat qilish" tamoyili asosida yangi tizimlarni joriy etish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, tayanch punktlari faoliyatini rivojlantirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, profilaktik hisob tizimini takomillashtirish va aholining huquqiy ongini oshirish bo'yicha qator chora-tadbirlar belgilangan.

Biroq amaliyotda ayrim muammolar ham mavjud bo'lib, ular profilaktika faoliyatining samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Jumladan, ayrim hududlarda profilaktika inspektorlarining ish yuklamasi yuqoriligi, fuqarolar bilan individual ishlash tizimidagi kamchiliklar, zamonaviy texnologiyalardan yetarli darajada foydalanilmayotgani hamda ayrim hollarda davlat organlari va jamoatchilik o'rtasidagi hamkorlikning sustligi kuzatilmoqda.

Shu nuqtai nazardan, ichki ishlar organlarining huquqbuzarliklar profilaktikasi bo'yicha faoliyatini ilmiy va amaliy jihatdan o'rganish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega hisoblanadi.

Asosiy qism

Ichki ishlar organlarining huquqbuzarliklar profilaktikasidagi o'rni

Ichki ishlar organlari jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish hamda jamoat xavfsizligini saqlashda muhim

davlat organi hisoblanadi. Ularning asosiy faoliyat yo'nalishlaridan biri huquqbuzarliklarning oldini olish, ya'ni profilaktika faoliyatini samarali tashkil etishdan iboratdir.

Huquqbuzarliklar profilaktikasi — bu huquqbuzarlik sodir etilishining sabab va sharoitlarini aniqlash, ularni bartaraf etish hamda shaxslarni qonunga hurmat ruhida tarbiyalashga qaratilgan tizimli chora-tadbirlar yig'indisidir. Profilaktika faoliyati orqali jinoyatchilikning kamayishi, fuqarolarning osoyishtaligi va jamiyat barqarorligi ta'minlanadi.

Ichki ishlar organlari tomonidan quyidagi yo'nalishlarda profilaktik ishlar amalga oshiriladi:

- profilaktik hisobdagi shaxslar bilan individual ishlash;
- ilgari sudlangan shaxslarni ijtimoiy moslashtirish;
- voyaga yetmaganlar o'rtasida nazorat va profilaktik tadbirlar o'tkazish;
- oilaviy-maishiy nizolarni bartaraf etish;
- huquqiy targ'ibot va tushuntirish ishlarini olib borish;
- jamoat joylarida xavfsizlikni ta'minlash.

Bu vazifalarni amalga oshirishda profilaktika inspektorlari asosiy amaliy subyekt hisoblanadi.

Profilaktika inspektorlari faoliyatining ahamiyati

Profilaktika inspektorlari mahallalarda fuqarolar bilan bevosita ishlovchi ichki ishlar organlari xodimlaridir. Ular hududdagi kriminogen vaziyatni doimiy o'rganadi, huquqbuzarlik sodir etishga moyil shaxslarni nazorat qiladi hamda fuqarolar murojaatlari bilan ishlaydi.

Profilaktika inspektorining samarali faoliyati quyidagi natijalarga xizmat qiladi:

- hududda jinoyatchilik darajasining kamayishi;
- fuqarolarning huquqiy madaniyatining oshishi;
- oilaviy nizolarning oldini olish;
- yoshlarning turli salbiy oqimlarga qo'shilib ketishining oldini olish;
- mahallada tinchlik va osoyishtalikni ta'minlash.

Shu sababli profilaktika inspektorlarining xizmat faoliyatini zamonaviy talablar asosida tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Huquqbuzarliklar profilaktikasi tizimidagi mavjud muammolar

Bugungi kunda ichki ishlar organlarining profilaktika faoliyatida ayrim muammolar saqlanib qolmoqda.

Jumladan: Birinchidan,

profilaktika inspektorlarining xizmat yuklamasi ortib ketgan. Ayrim hududlarda bitta inspektorga juda ko‘p aholi va hudud biriktirilgani sababli barcha fuqarolar bilan individual ishlash imkoniyati cheklanmoqda.

Ikkinchidan,

axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish darajasi yetarli emas. Profilaktik hisob va nazorat tizimlarining ayrimlari hali ham qog‘oz shaklida yuritilmoqda.

Uchinchidan

yoshlar bilan ishlash tizimida ayrim kamchiliklar mavjud. Ayrim hollarda yoshlarning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish masalalariga yetarli e‘tibor qaratilmayapti.

To‘rtinchidan,

jamoatchilik va davlat organlari o‘rtasidagi hamkorlik barcha hududlarda bir xil darajada yo‘lga qo‘yilmagan.

Mazkur muammolar profilaktika faoliyatining samaradorligiga salbiy ta‘sir ko‘rsatmoqda.

Ichki ishlar organlari faoliyatini takomillashtirish yo‘llar

Huquqbuzarliklar profilaktikasini samarali tashkil etish uchun quyidagi taklif va tavsiyalarni amalga oshirish maqsadga muvofiq hisoblanadi:

1. Raqamli texnologiyalarni joriy etish

Profilaktika faoliyatida zamonaviy elektron platformalar, videokuzatuv tizimlari va sun‘iy intellekt imkoniyatlaridan keng foydalanish zarur. Bu orqali jinoyatchilikka moyil hududlarni tezkor aniqlash va nazoratni kuchaytirish mumkin.

2. Profilaktika inspektorlarining malakasini oshirish

Xodimlarning psixologik tayyorgarligi, kommunikativ ko‘nikmalari va huquqiy bilimlarini muntazam ravishda oshirib borish lozim. Ayniqsa, nizoli vaziyatlarni tinch yo‘l bilan hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish muhimdir.

3. Yoshlar bilan ishlashni kuchaytirish

Ta'lim muassasalari, sport tashkilotlari va mahalla bilan hamkorlikda yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, ularni sport va kasb-hunarga jalb qilish profilaktika samaradorligini oshiradi.

4. Mahalla bilan hamkorlikni mustahkamlash

Mahalla fuqarolar yig'inlari bilan hamkorlikni kuchaytirish orqali hududdagi muammolarni tezkor aniqlash va bartaraf etish imkoniyati kengayadi.

5. Xorijiy tajribalarni joriy etish

Rivojlangan davlatlarda qo'llanilayotgan "community policing" tizimini milliy amaliyotga moslashtirish fuqarolar va ichki ishlar organlari o'rtasidagi ishonchni mustahkamlaydi.

Xorijiy tajriba

Xorijiy davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, huquqbuzarliklar profilaktikasida aholining faol ishtiroki muhim o'rin tutadi.

Yaponiyada "Koban" tizimi asosida kichik politsiya punktlari tashkil etilgan bo'lib, ular aholiga juda yaqin faoliyat olib boradi. Natijada fuqarolar va politsiya o'rtasidagi ishonch kuchayadi.

AQShda "Community policing" modeli asosida profilaktika faoliyati yo'lga qo'yilgan bo'lib, bunda politsiya va jamoatchilik hamkorligiga alohida e'tibor qaratiladi.

Germaniyada esa raqamli monitoring tizimlari, videokuzatuv texnologiyalari va tahliliy markazlar yordamida jinoyatchilikning oldi olinmoqda.

Mazkur tajribalarni milliy tizimga mos ravishda joriy etish profilaktika faoliyatining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ichki ishlar organlarining huquqbuzarliklar profilaktikasi bo'yicha faoliyati jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish hamda jamoat xavfsizligini mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Huquqbuzarliklarning oldini olishga qaratilgan samarali profilaktik tizim jinoyatchilik darajasining kamayishiga, aholi osoyishtaligini ta'minlashga va davlat hamda jamiyat taraqqiyotiga xizmat qiladi.

Bugungi kunda profilaktika faoliyatini tashkil etishda bir qator ijobiy islohotlar amalga oshirilayotgan bo'lsa-da, ayrim muammolar ham mavjud.

Xususan, profilaktika inspektorlarining xizmat yuklamasi yuqoriligi, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish darajasining yetarli emasligi hamda jamoatchilik bilan hamkorlikdagi ayrim kamchiliklar profilaktika samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli ichki ishlar organlari faoliyatini yanada takomillashtirish uchun raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, profilaktika inspektorlarining kasbiy malakasini oshirish, yoshlar bilan individual ishlash tizimini kuchaytirish hamda mahalla va jamoatchilik bilan hamkorlikni mustahkamlash zarur hisoblanadi. Bundan tashqari, rivojlangan xorijiy davlatlarning ilg'or tajribalarini milliy tizimga mos ravishda tatbiq etish profilaktika faoliyatining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, "community policing" kabi aholi bilan yaqin hamkorlikka asoslangan tizimlarni qo'llash fuqarolarning ichki ishlar organlariga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi.

Umuman olganda, ichki ishlar organlarining huquqbuzarliklar profilaktikasi bo'yicha faoliyatini takomillashtirish orqali jamiyatda barqarorlikni ta'minlash, jinoyatchilikni kamaytirish va fuqarolar uchun xavfsiz muhit yaratishga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida”gi Qonuni. 2014-yil 14-may.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Ichki ishlar organlari to‘g‘risida”gi Qonuni. 2016-yil 16-sentabr.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ichki ishlar organlari faoliyatini takomillashtirishga oid farmon va qarorlari.
5. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021.
6. Kriminologiya: Darslik / Mas’ul muharrirlar tomonidan. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2020.
7. Ichki ishlar organlari faoliyati: O‘quv qo‘llanma. – Toshkent: IIV Akademiyasi nashriyoti, 2021.
8. Huquqbuzarliklar profilaktikasi faoliyatiga oid normativ-huquqiy hujjatlar to‘plami. – Toshkent, 2022.
9. Odilqoriyev X.T., Muxtorov A.S. Davlat va huquq nazariyasi. – Toshkent: Adolat, 2019.
10. Abdurasulova Q.R. Kriminologiya va jinoyatchilik profilaktikasi masalalari. – Toshkent, 2020.
11. “Community policing” tizimiga oid xalqaro ilmiy maqolalar va tadqiqotlar.
12. O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi rasmiy materiallari va statistik ma’lumotlari.

